

[Landbrugsministeren.]

De øvrige spørgsmål, der er rejst, er jeg naturligvis villig til at drøfte i udvalget, men jeg vil gerne understrege det, der blev sagt både af mit eget partis ordfører og det radikale venstres ordfører, at det er af den største betydning, at vi fremmer udvalgsarbejdet så meget som muligt, så at vi kan få gjort lovforslaget færdigt og dermed kan øve en indsats mod arbejdsløsheden i de kommende måneder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Chr. Rasmussen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udstedelse af værdisikrede statsspareobligationer [af Bertel Dahlgaard m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1065, fremsættelsen i tidenden sp. 1273).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Finansministeren (Kampmann): Under drøftelserne her i tinget i september 1954 rejste det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard spørgsmålet om værdifaste obligationer. Tanken med, at vi skulle undersøge dette problem, var formentlig, at man gennem udstedelse af værdifaste obligationer kunne stimulere opsparingen. Vi er fra regeringens side altid meget lydhøre, når det ærede medlem rejser sådanne spørgsmål, og da emnet trængte til en nærmere undersøgelse, lod jeg nedsætte et udvalg den 21. oktober 1954, og det lykkedes dette udvalg i december det følgende år at afgive en betænkning om værdifaste obligationer. Når der ikke på grundlag af denne betænkning er taget noget initiativ af regeringen,

skyldes det, at udvalget nærmest nåede til den konklusion, at det ikke kunne anbefale noget sådant.

Nu har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sammen med andre ærede medlemmer fremsat et lovforslag om udstedelse af værdisikrede statsspareobligationer, og jeg kan sige til det ærede medlem, at skulle man nærme sig en lovgivning på dette område, synes jeg, de ærede medlemmer har nærmet sig problemet fra den rigtige side. Gennemlæser man betænkningen, vil man opdage, at skal man finde nogen sympati for udstedelse af sådanne obligationer, så er der, kan jeg måske sige, en spinkel sympati for udstedelse af uomsættelige spareobligationer. Det ærede medlem har i øvrigt ikke i bemærkningerne til sit lovforslag nævnt denne betænkning, og jeg finder derfor grund til at henlede tingets medlemmers opmærksomhed på den. Så kan jeg måske undgå at fremdrage nogle af de ting, der står i denne betænkning.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget er der tale om en forsøgslov, som — hvis erfaringerne taler derfor — skal danne basis for en mere varig ordning. Formålet er at yde personer, der ønsker at foretage langtidsoptimering, en vis sikring mod risikoen for forringelse af pengeværdien. Ordningen fremtræder således som supplement til den for nylig vedtagne lov om pristalsreguleret aldersforsikring og aldersopsparing. Der kan måske være grund til i dag at fremhæve nogle principielle forskelle mellem de to ordninger, den, der er gennemført, og den, der her foreslås.

Den her foreslåede ordning indeholder ingen aldersgrænser for deltagerne, medens man for at deltage i aldersopsparingen skal være mellem 18 og 52 år. Købere af spareobligationer bidrager efter forslaget selv delvis til prissikringen, idet den effektive rente, 4,1 pct., ligger lavere end markedsrenten for almindelige obligationer. Deltagerne i aldersopsparingen opnår indekstillaug ud over den normalt tilskrevne rente på langfristede opsparings- eller forsikringskontrakter. Medens der ved aldersopsparingen tilstræbes tilvejebragt en pristalsreguleret kapital af størrelsesordenen 30 000 kr., er spareobligationskapitalen, der er tale om i det foreliggende lovforslag, så beskeden som 2 000 pr. person.

[Finansministeren.]

Der er således, i hvert fald til at begynde med — man ved jo ikke, hvad en sådan lovgivning, hvis den føres ud i livet, kan føre til — tale om en ordning af forholdsvis beskeden rækkevidde. Alderdomssparingen omfatter løbende indbetalinger og udbetalinger, medens den foreslåede ordning hovedsagelig bygger på ind- og udbetaling af kapitalbeløb. Det er straks noget betænkeligt, idet der i højere grad kan blive tale om en omflytning af kapital i stedet for almindelig opsparing. Ved spareobligationsordningen er det kun kapitalen, der værdisikres, medens rentetilskrivningerne foretages efter pålydende værdi.

Jeg vil nu gennemgå lovforslaget og fremdrage en række tekniske mangler. Når jeg gør det, er det ikke, fordi jeg ikke går ud fra, at vi skal diskutere forslaget i et udvalg — det tilkommer jo ikke mig at foreslå det — men for at vise, at hvis man skal ind i en sådan lovgivning, så er der en mere enkel fremgangsmåde end den, der her er foreslået.

Selv om den effektive rente nok kan siges at være lav i sammenligning med markedsrenten af anbringelser på 25 år, som der er tale om i lovforslaget, er renten af spareobligationerne for høj — de 4,1 pct. — når man tager hensyn til, at de kan kræves indløst på anfordring. Jeg tror ikke, det har været forslagsstillernes mening, men det kan de. Det må nemlig ifølge lovforslagets § 3, stk. 3, antages, at indløsning før forfaldstidspunktet sker med tilskrivning af 4½ pct. p. a. i simpel rente. Da bank- og sparekasserente af midler, der kan hævnes på anfordring, er væsentlig lavere end 4½ pct. p. a., vil de foreslåede spareobligationer opnå en konkurrencemæssig stærk stilling i forhold til indskud i pengeinstitutter.

Rentetilskrivningen har man villet prøve på at gøre enkel ved inden for hver 5 års periode kun at udbetale hvert femte år. Det medfører, at det bliver begyndende med 4½ pct. og sluttende med 3,7 pct. p. a.,

idet rentetilskrivningen i den sidste del af 5 års perioden skal måles ikke alene i forhold til hovedstolen, men også til den i den mellemliggende tid tilskrevne rente. Rente procentens aftagen med tiden træder tydeligere frem, når man tager i betragtning, at der ikke ydes rente af prístalstillæg til kapitalen. Ved den tidligere spareobligationsordning — vi har jo haft spareobligationer — var renteprocenten kraftigt voksende med anbringelsestidens længde, hvilket var et incitament til at lade pengene blive stående indtil det fastsatte forfaldstidspunkt.

Ordningen vil formentlig virke meget u hensigtsmæssigt i perioder med faldende prístal. Det kan godt være, at de ærede forslagsstillere, da de udformede lovforslaget, har tænkt på stigende priser, men vi kan jo få faldende priser, i hvert fald i visse perioder. I sådanne perioder vil det kunne betale sig for obligationskøbere med korte mellemrum at indløse deres obligationer og foretage nytægning dels med det formål at opnå rentes rente af de anbragte penge, dels med det formål at forbedre udgangsstillingen ved at indtræde i ordningen under et lavere prístal.

Er prístallet 10 år efter tegningen lavere end på tegningstidspunktet, kommer en obligationsejer i den ejendommelige stilling, at han ved at hæve, umiddelbart før de 10 år er gået, får udbetalt obligationernes pålydende, medens han ved at vente til efter 10 års dagen må nøjes med et mindre beløb svarende til faldet i detailprístallet.

Forudsætter vi omvendt, at prístallet er stadig stigende, og gøres ordningen permanent, hvad der vel er tanken, vil næppe nogen obligationsejer være interesseret i at afvente det endelige forfaldstidspunkt. Det vil nemlig kunne betale sig efter 10 års forløb at kræve obligationerne indløst med prisstigningstillæg og derefter genanbringe det frigjorte beløb i nye obligationer for derigennem at opnå forrentning af hele indløsningsværdien i stedet for kun af den oprindelige hovedstol.

[Finansministeren.]

Genanbringelse af hele det frigjorte beløb vil dog i visse tilfælde være betinget af, at maksimum for det tilladte obligationskøb pro persona forhøjes nogenlunde i takt med prisstigningerne, men det er også sandsynligt, at man vil gøre dette. Selv om en sådan forhøjelse af maksimumsbeløbet ikke finder sted, vil ombytningsprocessen efter de 10 års forløb med fordel kunne benyttes af personer, som ikke fuldt ud har udnyttet deres adgang til at tegne spareobligationer. Man må i denne forbindelse tage i betragtning, at hver person kan tegne obligationer såvel for sig selv som for sin ægtefælle og sine umyndige børn, eventuelt ved hjælp af en eller flere bekendte.

Renteudbetaling hvert femte år medfører næppe vanskeligheder for obligationsejerne i skattemæssig henseende, da det er forholdsvis små beløb, der er tale om. Derimod er beløbene formentlig store nok til, at den opsamlende rente kan føre til et føleligt fradrag i modtagerens eventuelle folkepension.

Endelig kan jeg nævne, at det til ordningen knyttede administrationsapparat må antages at ville blive meget omfattende; vi har erfaringer fra tidligere spareobligationssystemer at bygge på. Selv om der sandsynligvis vil kunne rationaliseres hist og her i sammenligning med den praksis, vi brugte dengang, må vi nu tage hensyn til, at her er tale om 25-årige obligationer mod tidligere 11-årige. Desuden må den nye spareobligationsordning med pristalsregulering antages at virke mere tilløkkende end den tidligere — hvad jeg går ud fra forslagsstillerne betragter som en fordel — og kan derfor forventes at ville få et større omfang.

Jeg tror, at en del af disse indvendinger mod det foreliggende lovforslag vil kunne imødegås ved omredigering af bestemmelserne, bl. a. gående ud på, at forrentningen først påbegyndes nogen tid efter tegningen. Til afhjælpning af ulempen ved, at obligationerne indløses for tidligt, bliver det formentlig nødvendigt at udvide forrentningen til også at omfatte prisstigningstillæg. En sådan ændring vil imidlertid i væsentlig grad fordyre ordningen.

Hvis man vil indføre værdifaste spareobligationer, må de i lighed med de tidligere

spareobligationer bære stigende rente, der f. eks. i gennemsnit giver 4 pct. p. a. Det er ikke selve niveauet, vi retter indvending imod, men vi mener, at renten i stedet for at falde i perioden hellere skulle stige. Vil man undgå den for staten i høj grad fordyrende ordning med pristalsregulering også af renten, må man enten lade obligationernes forfaldstid falde sammen med det tidspunkt, da debitor opnår fuld værdisikring for pristalsregulering, eller fastsætte en meget lav rente.

Jeg tror, at man måske kunne finde frem til en forholdsvis enkel ordning og, hvis der er tale om en forsøgsordning, også en tilstrækkelig ordning med værdifaste spareobligationer, hvis man startede med at nøjes med 10 års løbetid med stigende rente til forfaldstidspunktet og med værdisikring på dette tidspunkt. Herved kunne man undgå rentekuponer. En sådan ordning ville også forenkle det meget store administrationsbesvær væsentligt. Jeg kan oplyse, at i Finland, hvor man har været inde på noget af det samme, har man en ordning med pristalsregulerede lån, der er 10-årige.

Jeg håber, man vil opfatte mine bemærkninger på den måde, at jeg meget gerne under udvalgsarbejdet vil være med til at drøfte hele dette spørgsmål.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertil Dahlgaard): Jeg takker den højtærede finansminister for alle de saglige bemærkninger, ministeren gjorde om det foreliggende lovforslag, ligesom jeg takker for den højtærede ministers tilsagn om en saglig behandling.

Den højtærede finansministers tale viser jo, hvor mange problemer der knytter sig til spørgsmålet om indeksregulerede lån, en hel række problemer, som det er nødvendigt at gennemgå, når man beskæftiger sig med en lovgivning på dette område. Alene af den grund tror jeg det er værdifuldt, at vi her i tinget får denne drøftelse af problemerne vedrørende værdifaste obligationer.

Spørgsmålet drøftes mere og mere ude omkring. I Sverige har professor Bertil Ohlin slået stærkt til lyd for udstedelse af værdifaste obligationer; særlig interessant er det imidlertid, at den kendte svenske

[Bertel Dahlgaard.]

Uppsalaøkonom professor Palander efter anmodning fra det svenske finansdepartement har udarbejdet en meget udførlig betænkning, hvis titel er: Indeksreguleringer på lånemarkedet.

Professoren siger heri, at når man på dette område står uden grundige undersøgelser og analyser, har man grund til at formode, at det skyldes, at det her drejer sig om et område af samfundslivet, der i særlig grad er omgivet af en række tabuforestillinger, og at det måske også står i forbindelse med, at kreditinstitutionerne i så høj grad er behersket af en udpræget konservatisme, som skaber en stærk modstand mod, at man alvorligt undersøger de med de ændrede samfundsforhold opståede behov for nye kreditformer. Det er selvfølgelig ikke muligt her at gengive professor Palanders dybtgående analyse af problemet i enkeltheder, men sammenligner man denne svenske udredning med den danske betænkning om værdifaste obligationer, må jeg anbefale folketingets medlemmer at fordybe sig i den svenske udredning.

Det er rigtigt, som den højtærede finansminister sagde, at den danske betænkning ikke er omtalt i bemærkningerne til dette lovforslag; jeg omtalte den imidlertid i min fremsættelsestale. I øvrigt skal jeg anføre, at professor Palander går ud fra, at de værdifaste lån, som han kalder reallån, i hvert fald til en begyndelse må begrænses til det lange lånemarked.

Med hensyn til den indvirkning, værdifaste obligationer kan tænkes at få på kapitalmarkedets kurs- og renteutvikling, synes professoren ikke at have betænkeligheder ved, at lånemarkedet bliver genstand for en tredeling: markedet for korte lån, markedet for almindelige lån og markedet for reallån. Professoren tilføjer, at det er muligt, at et statsligt initiativ i form af et statslån med indeksklausul er nødvendigt for at overvinde markedets vanskeligheder ved at tilpasse sig de nye kreditformer.

Der har været fremført den indvending mod udstedelsen af værdifaste obligationer, at de kunne tænkes at mindske interessen for at bekæmpe inflationen. Professor Palander tager bestemt afstand herfra. Han gør tværtimod opmærksom på, at følgen ville blive, at staten og flere af de befolk-

nings- og erhvervsgrupper, som nu kan have økonomisk interesse i inflation, fremtidig måtte ventes at få større interesse i at støtte en på en konstant pengeværdi indrettet økonomisk politik.

Professor Ohlin kalder den opfattelse, at værdifaste obligationer mindsker interessen i at bekæmpe inflationen, den rene tankeforvirring. Udstedelse af værdifaste obligationer gør låntagerne mere interesseret i at bekæmpe inflationen, og det er låntagerne, der har den største indflydelse på pengepolitikken, siger professor Ohlin.

Når jeg herefter vender mig til det foreliggende lovforslag og de bemærkninger, den højtærede minister har fremsat, skal jeg gerne understrege, hvad jeg sagde ved lovforslagets fremsættelse: forslaget må ses som en forsøgslovgivning, der kan afgive grundlag for nyttige erfaringer med henblik på en mulig anvendelse af denne låneform på det private lånemarked. Man vil få erfaring for, hvorledes værdifaste obligationer modtages inden for et bredt udsnit af mindre kapitalstærke långivere. Når der er valgt en form, som gør disse obligationer uomsættelige, er det for ikke at løbe nogen risiko for en uønsket indflydelse på det almindelige lånemarked. Vi bevæger os her endnu på et område, som ikke på forhånd lader sig sikkert bedømme; jeg skylder imidlertid her at sige, at professor Palander ikke ønsker en sådan forsigtighed. Ud fra sine forudsætninger mener han i virkeligheden, at forsøg med udstedelse af værdifaste statslån bør ske på grundlag af fri omsættelighed.

Jeg må altså pointere, at det, der er det foreløbige mål med dette lovforslag, er at give en kreds af mindre låntagere adgang til at vælge mellem den gældende forrentning af almindelige obligationer og en normal rentehøjde, men med sikkerhed for hovedstolens værdifasthed. Hertil føjer sig den betragtning, at adgangen til at sikre sig mod en forringelse af sparepenges værdi utvivlsomt må virke stimulerende på opsparingen og derfor vil være et naturligt led i de bestræbelser for at øge opsparingen, som der her i folketinget er givet så stærk tilslutning til fra næsten alle sider.

Med henblik på dette sidste punkt var det måske rigtigt at gøre opmærksom på,

[Bertel Dahlgaard.]

at det i den danske betænkning stærkt fremhæves fra sparekassernes og forsikrings-selskabernes repræsentanter, at frygten for pengeværdiens forringelse spiller en stor rolle for opsparingen på lang sigt, og at en sikring mod fremtidige prisstigninger ville betinge en øget opsparing. Udvalgets øvrige medlemmer siger, at man føler sig mere usikker på dette område, men ikke vil udelukke, at en ny opsparing vil blive resultatet.

Jeg kunne også i anledning af ministerens udtalelser have lyst til at fremhæve, at det danske udvalg stærkt understreger, at man må være forsigtig netop på det område, hvor dette lovforslag er forsigtigt formuleret, at man, hvis der bliver tale om udstedelse af sådanne obligationer, må anbefale, at det bliver ikke-omsættelige obligationer. Udvalget henviser endvidere til, at man, hvis man vil begrænse statens risiko, kan gøre det på forskellig måde. Det kan ske ved en beløbsmæssig begrænsning, som det er tilfældet i det foreliggende lovforslag, eller det kan ske ved begrænsning på grundlag af socialpolitiske kriterier, og endelig kan der også sættes bestemte maksimumsbeløb for de enkelte kontraktors størrelse, netop det, der er sket ved det foreliggende lovforslag.

Når det så stærkt er fremhævet fra anden og også fra ministerens side, at der her kun er tale om 2 000 kr. pr. person, er der netop grund til at understrege, at det er pr. person. Det vil altså sige, at f. eks. en familie på 5 medlemmer har adgang til at tegne sådanne obligationer for 10 000 kr.

Den højtærede minister anførte som noget betænkeligt, at obligationerne kan kræves indløst på anfordring. Som det også senere fremgik af ministerens udtalelser, er det dog først efter 10 års forløb, og jeg vil i denne forbindelse gerne sige, at medens jeg synes, at de fleste af de udtalelser, ministeren kom med, kan danne et udmærket grundlag for videre forhandling i udvalget, så ville jeg dog på dette punkt være meget betænkelig ved, at man skulle indskrænke sådanne værdifaste obligationers løbetid til 10 år. Jeg tror, at såfremt man går til udstedelse af sådanne obligationer, må det meget stærkt fastslås, at

det er en langtidsopsparing, det drejer sig om.

Jeg mener heller ikke, at den sammenligning, den højtærede minister foretog mellem de spareobligationer, der udstedtes i sin tid, og disse obligationer, har den værdi, som ministeren tillægger den. Ministeren gjorde opmærksom på, hvordan renten var stigende med den tid, hvori disse obligationer løb, men det kan formentlig ikke på nogen rimelig måde danne grundlag for sammenligning med disse obligationer, hvor pointen er sikkerheden for tilbagebetalingen af den realkapital, man har udlånt.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg imødeser med megen interesse den forhandling, der i udvalget kan blive om lovforslaget og om de udtalelser, ministeren fremsatte. Jeg vil tro, at når denne forhandling er nået til ende, skulle der nok blive fornøden tilslutning her i tinget til at gøre et forsøg af denne art.

Holger Eriksen: Jeg går vist ikke nogen for nær, når jeg udtaler den formodning, at der næppe er grund til at antage, at man nogen sinde vil begynde tidsregningen fra det tidspunkt, da det lovforslag, der her behandles, er fremsat. Jeg skal imidlertid forsøge at tage det så alvorligt som overhovedet muligt, og jeg vil derfor begynde med den bemærkning, at alle naturligvis vil være enige i, at det er yderst beklageligt, at man ikke har en konstant værdimåler. Det ville jo f. eks. ikke være let at drive handel, hvis et kilogram stadig ændrede vægt, eller hvis en meter bestandig ændrede længde. At man har papirvaluta, har jo ikke gjort kroneværdien mere stabil, men selv om man overalt havde guldvaluta, ved vi jo, at pengenes købekraft stadig ville undergå forandringer, afhængig som den ville være af vareproduktionens størrelse, af guldproduktionens størrelse, af pengemængden, af pengenes omløbstid og mange andre faktorer, hvoraf nogle virker i én retning, andre i en anden. Når så dertil føjes de enkelte landes pengepolitik, der igen ofte bestemmes af økonomiske faktorer, som de pågældende lande selv kun i meget ringe omfang er herre over, er vi ude i den svingende kroneværdi,

[Holger Eriksen.]

hvilket i praksis som regel vil sige den faldende kroneværdi. Sådant har det i hvert fald været i mange år. Om der kan gøres noget for at modvirke dette, og hvad der i så fald skal bringes i anvendelse, ligger vel uden for lovforslagets sigte og formodentlig også uden for diskussionen her i dag; men det, der her er foreslået, er så lidet omfattende, at det næppe vil kunne få større virkning i den retning.

Nu vil den ærede ordfører for forslagsstillerne måske minde mig om digterens ord om, at alt godt, der er til, er begyndt i det små, af de små. Disse ord anerkender jeg naturligvis, altså ganske bortset fra at det ikke kunne falde mig ind at betegne de ærede forslagsstillere som små. Men alligevel har jeg min tvivl om, at det, der her foreslås, kan siges i sig selv at betyde noget godt. Selve princippet i de såkaldt værdifaste obligationer er jo blevet omhyggeligt undersøgt i den kommission, der er omtalt både af den ærede ordfører for forslagsstillerne og af den højtærede finansminister, og kommissionen har — som det fremgår af de oplysninger, der er givet — i princippet afvist tanken.

Den ærede ordfører for forslagsstillerne sagde i sin fremsættelsestale, at en af grundene til, at han fremsatte sit forslag, var, at den værdifaste opsparing, der var gennemført i forbindelse med folkepensioneringen, havde fået en vis tilslutning også fra kommissionsmedlemmer, der tidligere havde været imod den. Imidlertid bør den omstændighed, at man foretager et skridt til siden — og således opfatter jeg personlig det, der gennemførtes dengang — ikke opfattes som værende ensbetydende med, at man skal foretage en almindelig march til siden også i fremtiden.

For øvrigt kan det være tvivl underkastet, om de obligationer, der her er tale om, virkelig er værdifaste. Afkastningen er det jo i hvert fald ikke, som det allerede er påpeget. Og hvad angår selve pålydendet, er der også et vist forbehold. I § 3 gives der finansministeren ret til senere at udstede tilsvarende obligationer til en anden rentesats. Lad os nu tænke os, at der udstedes obligationer til 4½ pct. i morgen, men at det om 5 år eller om 8 år skønnes hensigtsmæssigt at udstede tilsvarende obligationer

til 5½ pct. Resultatet vil da blive, at de første ikke er parikursen værd. Det gør ikke så meget, fordi de ikke er omsættelige, kan man sige; men hvis ejeren ikke vil lide det tab, som det er, at han må nøjes med 4½ pct. i restløbetiden, indtil de 10 år er gået, medens andre ejere af såkaldt værdifaste obligationer får 5½ pct., må han kræve sin obligation indløst, hvilket vil sige, at han ikke får nogen dækning for det kronefald, der er konstateret i de første år, altså indtil han bliver nødt til at opsigte obligationen for at få den højere rente.

Et af formålene — og jeg går ud fra, at det er det væsentligste formål — skulle vel være at fremme opsparingen. Men nu er det jo således, at hvis en mand vil spare, kan han i dag ved at binde sin opsparing i 9 måneder opnå en rente på 5 pct. i banker og sparekasser, og hvis han køber obligationer, kan han opnå en betydelig højere rente. Efter kursen i fredags er den effektive rente i Ny Jydsk Land-Hypotekforenings 6 pct.s lån 1956-66 7,43 pct. med sikkerhed for, at pengene er tilbagebetalt senest i 1966 — altså i løbet af 9 år, og i Kommunernes Kreditforening, 4½ pct., 12. serie, er den effektive rente endog 7,51 pct. Tilmed er det jo sådan, at de 4½ pct., der reklameres med i forbindelse med den her foreslåede lovgivning, ikke er 4½ pct.; det er 22½ pct. hvert femte år, og det er betydelig mindre, idet det kun er 4,1 pct., således som det allerede er sagt. Det vil altså sige, at den mand, der i dag skal træffe sit valg, har valget imellem at kunne få 7½ pct. og endda sikkerhed for, at pengene ikke er bundet i mere end 9 år, eller 4,1 pct. — og så ved han i virkeligheden ikke andet, end at han, hvis han beholder obligationen tilstrækkelig længe, får et værdifast beløb tilbage; selve afkastningen ved han ikke noget om i forhold til pengeværdien til den tid.

Jeg nærer meget stor tvivl om, at der er ret mange, som vil benytte lejligheden til at købe værdifaste obligationer på det grundlag. Så kan man ganske vist gøre vilkårene mere tillokkende for køberen, således at der bliver mere rift om de nye obligationer. Alt, hvad man vil opnå derved, er formodentlig, at en del tager deres penge ud af sparekasserne og anbringer dem i den slags obligationer; men da sparekasserne også

[Holger Eriksen.]

køber obligationer for de penge, som indskydes i dem, vil det jo bare betyde, at sparekasserne køber så meget færre. Der er altså ikke opnået noget som helst ud over, at de pågældende måske vil kunne få en personlig fordel.

Og hvad ville der ikke ske, hvis værdifaste obligationer blev gjort så fordelagtige, at de blev foretrukket og der følgelig blev udstedt flere af dem? Det almindelige obligationsmarked ville bryde sammen, og pengeprisen, der efter min mening er høj nok i forvejen, ville yderligere stige. Dertil kan siges, at hver enkelt jo kun må købe for 2 000 kr. — en begrænsning, der under de foreslåede vilkår formodentlig vil være overflødig. Det er jo imidlertid også anført, at det hele skal tages som et forsøg, det vil sige, at man tænker sig muligheden af at gå videre ad den vej; så vil det, jeg her har nævnt, indtræde, samtidig med at staten overtager en forpligtelse, hvis størrelse ingen i forvejen kan overskue. Dette sidste vil jeg meget gerne sætte en tyk streg under; thi hvis man virkelig gør disse obligationer så tillokkende, at der bliver udsigt til, at der kan afsættes mange af dem — hvilket igen vil sige, at der er fordel ved dem — vil det betyde, at samfundet som sådant til sin tid må betale det, der derved opnås. Og hvem er det så, der skal betale? Ja, det er dem, der ikke har været så kloge at købe den slags obligationer — hvis der da er nogen klogskab forbundet dermed — men det er også dem, der ikke har haft råd til at købe den slags. Så rejser sig endelig problemet, om man ikke, hvis man virkelig vil gå ind på den tankegang, skulle sørge for, at det blev dem, som i forvejen havde haft fordelene ved kronens værdifald, som kom til at betale for denne fordel.

Jeg læste i et blad i går, at en boligspekulant kunne oplyse, at samtlige hans boliger i en provinsby var blevet vurderet til 600 000 kr. mere end ved den forrige vurdering. Ved boligspekulant forstår jeg en mand, der arbejder med en meget ringe kapital, og som foretager sine opkøb ved hjælp af lånte penge. Nu har denne mands ejendomme altså fået en værdiforøgelse på 600 000 kr., og hvem har mistet det tilsvarende beløb? Det har stort set hans kreditorer.

Hvis man endelig vil den vej ud, som forslagsstillerne anviser, må man virkelig også finde på en fremgangsmåde, hvorved det bliver dem, som indkasserer fordelene ved prisstigningen, der kommer til at give dækning til de obligationsejere og kapital-ejere, som taber ved prisstigningen.

Jeg tror som sagt ikke, at loven vil blive udnyttet, hvis lovforslaget vedtages i den form, det har i øjeblikket. Jeg mener ikke, det vil gøre nogen skade; på den anden side mener jeg heller ikke, det vil gøre nogen gavn. Jeg er naturligvis villig til at se på lovforslaget i et udvalg, hvis forslagsstillerne ønsker et sådant nedsat.

Martin: Efter det begivenhedsrige møde på Nyborg Strand venter vi os jo meget store ting fra det radikale venstre. Det lovforslag, vi her behandler, skrumper derved ind til en stump af et større kompleks, et brudstykke af et mønster eller måske et brudstykke, der ikke passer ind i mønstret.

Det er noget vanskeligt at behandle en sådan sag, som kun er en del af et større hele, og det er jo også på mange andre måder vanskeligt at tage stilling til dette lovforslag. Det er nemlig vanskeligt at dømme om virkningerne af det. Professor Birek skrev i sin bog om statsgælden, at når staten lånte, var der tre ting, man måtte gøre sig klart: hvor stort er lånet, hvad skal det bruges til, og er det nødvendigt? I det foreliggende lovforslag får man ikke svar på noget af disse spørgsmål.

Hvor stort er det lån, der her gives den højtærede finansminister bemyndigelse til at stifte? Det ved ingen. Selv sagde den højtærede finansminister, at det kunne vel ikke blive af større rækkevidde. Men se, rent teoretisk er man jo ude på de helt store vidder. Der er ikke sat anden grænse for dette lån, end at der ikke må udstedes obligationer for mere end 2 000 kr. pro persona her i landet. Men da vi jo er en 4 millioner, op imod 4½ million, mennesker, kan man dog rent teoretisk komme op på en størrelsesorden af 9 milliarder kr. eller lige så meget som hele statens gæld i øjeblikket. Det er altså det rent teoretiske. Vil man anstille et praktisk skøn over resultatet, kommer man måske til noget lignende, som den ærede ordfører for socialdemokratiet kom til: at det bliver meget

[Martin.]

lidt. Vi har jo ikke drevet det så vidt i velstand eller inflation her i landet, at alle har 2 000 kr. at købe statsobligationer for. Der er jo også en del, som har disse penge, men som hellere vil købe noget andet for dem. Vi ved altså ikke noget om, hvor stort dette lån vil blive. Det praktiske skøn afhænger af, hvor stærkt fantasi og dømmekraft er blandet i éns evner. Jeg tror, at forskellen på teori og praksis her nogenlunde vil komme til at svare til, hvad Storm Petersen siger. En af hans elskelige vagabonder spørger en af kammeraterne: „Kan du forklare mig, hvad forskel der er på teori og praksis?“. „Ja“, siger den anden, „ser du, når vi to går og taler om, hvad vi ville gøre, hvis vi havde 1 million eller 1 milliard, så er det teori. Men praksis er, at jeg mangler 27 øre i at have den fornødne købekraft til en bajer!“. Der er altså et meget vidt spillerum, og det er der også her. Jeg tror ikke, vi kommer ud i noget, hvor vi ikke kan bunde, men det er dog et spørgsmål, der må tages op.

Så kommer vi til det andet af professor Bircks spørgsmål: hvad skal lånet bruges til? Det siges der ikke noget om. Der følger ingen brugsanvisning med. De ærede forslagsstillere har vel ment, at det fandt den højtærede finansminister nok ud af, og det gør han sikkert også. Det lod i øvrigt ikke til, at den højtærede finansminister var fuld af stormende begejstring over den bemyndigelse, man her foreslår at give ham. Jeg fik også det indtryk, at den højtærede finansminister havde taget det nytårsforsæt, at nu ville han ikke mere færdes så meget på lånevejen, som han tidligere har gjort, nu ville han søge at skaffe dækning for statens finansieringsbehov ved at spinke og spare, sådan som vi andre jo må gøre det. Det er derfor næsten synd at friste den højtærede finansminister med et sådant forslag; og man kan jo heller ikke helt have tillid til, at loven vil blive anvendt rigtigt.

Den højtærede finansminister blev meget fornærmet, da det ærede medlem hr. Thestrup forleden talte om, at statsopsparring var similiopsparing: det er ikke similiopsparing, når staten samler penge sammen til et lokomotiv eller et hospital eller en skole; det er fornærmeligt at tale

om similiopsparing. Hvis en dame har store smykker, bliver hun også fornærmet, hvis man antyder, at udsmykningen er simili — det tror jeg da; jeg har aldrig prøvet det; men jeg tror, hun vil blive fornærmet, og navnlig hvis det er simili. Derfor er det selvfølgelig ikke så underligt, at den højtærede finansminister bliver fornærmet. Professor Birck brugte det udtryk om statsgælden, at den skabte kvasiformuer. Den skabte formuer, hvortil der ikke svarede rentegivende aktiver, ikke svarede aktiver, som gav dækning for den rente, som skulle betales, og derfor var han meget imod den slags ting.

Det er altså rigtigt nok, at der skal opsparing til for at bygge hospitaler. Det er investering, når staten anskaffer sig et lokomotiv eller bygger en skole eller en aldersrentebolig eller et folkepensionat, hvad man nu skal til at kalde det. Det er opsparing, og det er også kapital, der skabes, men det er altså, hvad professor Birck kalder kvasiformue. Det er noget, der ikke giver rente. Det er noget, der i fremtiden skaber en byrde for samfundet og ikke indtægt. Derfor må det være afgørende, at der, når der foretages den slags investeringer, som i fremtiden vil betyde større byrder, også i høj grad foretages investeringer, som giver udbytte, som kan betale det underskud, de andre investeringer, de statslige og andre offentlige investeringer, skaber. Der klages jo over, at statsbudgettet efterhånden bliver meget omfattende og uoverskueligt, men der er dog et træk, som er temmelig klart, og det er, at praktisk talt alle statsinvesteringer giver underskud, og når staten endelig har overskud i sit regnskab, får den det over skatterne, som indvindes ved investeringer i erhvervslivet.

Nu har altså den højtærede finansminister bebudet, at staten skal til at låne mindre — det kan vi selvfølgelig kun give tilslutning til — og så vil man overlade kapitaldannelsen til det fri næringsliv, således at der ikke skulle blive konkurrence mellem statens investeringer og investeringerne i det private liv. Det er jo alt sammen godt, men det peger i en noget anden retning end det forslag, der her foreligger.

Vi har jo talt meget om, at der bruges for meget, konsumet er for stort, og opsparingen er for lille, og der investeres

[Martin.]

alt for lidt. Men det praktiske forhold er jo, at der aldrig har været opsparret så meget som nu i Danmark, heller ikke forholdsvist, og at der heller aldrig har været investeret så meget, så derfor kommer man til at tænke lidt mere på, om det egentlig er forholdet mellem opsparing og forbrug, det er så galt med, om det ikke snarere er forholdet mellem investering, der ikke giver et produktivt udbytte, og så investering, der giver det, der skaber slagsiden i Danmarks økonomi.

Professor Bertil Ohlin, som den ærede ordfører for forslagsstillerne så stærkt holder sig til, har i nogle nytårsudtalelser fremholdt, at når man vil skabe en velfærdsstat, så må man først og fremmest skabe en velstandsstat. Der må skabes velstand, før der kan skabes velfærd, og det er de højtærede ministre jo alle sammen stærkt inde på nu, så nu skal det nok begynde at gå godt, for lykkes det ikke at skabe større velstand her i landet, kan man kigge i fjernsynet efter velfærdsstaten.

Forslaget tilfører altså staten kapital, hvis nogen køber de obligationer, det omhandler, men det er slet ikke det, som for forslagsstillerne er det afgørende. De vil sige, at dette spørgsmål vel nok i og for sig er underordnet, siden de overhovedet ikke beskæftiger sig med det. Forslagets formål er at fremme opsparingen, at opmuntre opsparingen ved, at der skabes sikkerhed for de værdier, der opspares, og det er der selvfølgelig noget rigtigt i. Når folk sparer, spørger de sig selv: kan det betale sig at spare, eller vil det, man sparer sammen, ganske simpelt smuldre bort på grund af inflation og de stadige skattestigninger? Her kommer altså forslagsstillerne og siger: her kan I roligt være med, her er fast bund, her er nogle obligationer, som vil trodse tidens tand, og som I kan se hen til som jeres alderdoms trøst og støttestav. I gamle dage, da fondsbørsen så nøjagtigt registrerede finansielle højtryk og lavtryk, var der også forskellige grader af sikkerhed, risiko og profit. Man talte om, at der var papirer for dem, der gerne ville spise godt, og papirer for dem, der holdt mere af at sove godt. Disse obligationer skulle jo være som skabt for folk, der holder af at sove godt, og som i

øvrigt har asketiske livsvaner og beskedne fordringer til kulinariske nydelser. Måske er det lidt mindre velbetænkt, at renten udbetales i store summer hvert femte år. Når folk får en sådan forvirrende masse penge på én gang, kan det jo friste til, at de slår et slag, som de helst skulle lade være med.

Det afgørende må altså være dette, at man er helgarderet. Man får en lav rente, men til gengæld er obligationerne krympfri; hvis priserne bliver ved med at stige; så kronerne bliver mindre værd, får man flere af dem. Man kan også risikere, hvis priserne falder, at få færre kroner. Hvis de, der nu har givet afkald på den almindelige rente og har ladet sig nøje med en rente, der ikke er meget over halvdelen af den, de kan få ved at købe andre obligationer, til sin tid melder sig og får udbetalt færre kroner, end de har sat ind, vil de synes, at de er blevet unfair behandlet, måske synes de, at de er blevet rullet. Til gengæld har de så den mulighed, at de kan hoppe af; de kan når som helst gå hen til finansministeren og hente deres penge. Nu er der jo mange, der vil sige: nå ja, prisfald er en bussemand, som ingen tror på; jeg skal heller ikke tippe, men der er dog ingen, der kan være blind for, at det, vi nu oplever, i mange henseender minder om det, vi oplevede for 30 år siden, da vi var inde i den store rationaliseringsperiode, da der blev rationaliseret og mekaniseret og produktionen steg og steg og det til sidst endte med et prisfald. De, der køber disse obligationer, må altså regne med den mulighed, at de både kan få færre penge og flere penge end dem, de har sat ind, så deres renteoffer ikke rigtig betaler sig.

Det vil også have stor betydning for prisudviklingen, hvis vi kommer ind i fredeligere forhold i verden, og her vil i hvert fald ordføreren for forslagsstillerne ikke sige, at det er at give sig illusionerne i vold. Han håber vel så meget som nogen på, at der skal blive fredeligere tilstande og mindre militærdgifter, og så kan det gå, således som det gik i Amerika fra sommeren 1953 til sommeren 1954, at priserne begynder at give efter, at der bliver, hvad professor Carl Iversen kalder en konjunkturpause.

4,1 pct. er jo under de nuværende reger-

[Martin.]

ringsforhold en meget moderat rente; udtrykket moderat støder måske forslagsstillerne, for efter deres glossarium er det jo et ukvemsord; men hvis de hellere vil, kan jeg også kalde det en radikal rente, hvis man forstår, hvad jeg mener. Jeg mener, at denne rente betyder et radikalt brud med den renteutvikling, vi har været inde i. Dette at fastsætte en rente på 4,1 pct. er udtryk for en fin tankegang, som ikke er besmittet af realiteterne på pengemarkedet eller andre steder, hvor egennyttens ånd huserer. Man vil selvfølgelig sige: dette er en realrente; hvis man sætter pengene i sparekassen eller i banken og får 5 pct. af dem om året, dækker det stort set kun det, som pengene svinder i værdi, men hvis man køber disse obligationer, får man 4,1 pct. i effektiv rente. Hvis renten skulle være helt reel, måtte der finde en prisregulering sted for hovedsummen en gang imellem, om ikke ved hver pristalsberegning, og så måtte renterne beregnes af denne.

I disse tider, da vi vader i effektive renter på 7 pct. og derover, spirer der her en rente frem på 4,1 pct. Man kan ikke lade være med at tænke på det symbol, som i den romantiske poesi og filosofi kaldtes erindringens lille blå blomst. Vi har alle sammen eller de fleste af os, de, der er gamle nok til det, en erindring om, at 4 pct. var ikke alene en ideel rente, men det var nærmest en normal rente, næsten en rente, der var indstiftet af naturen. Nu kan man derimod ikke sige andet, end at en rente på det niveau er for skøn til at være sand.

Dertil kommer så det praktiske spørgsmål, om man overhovedet kan bruge detailpristallet til grundlag for en sådan langtidsaffære. Jeg røber ikke nogen partihemmelse, når jeg siger, at venstre ikke nærer overdreven kærlighed til pristallet; det må være sivet ud. Vi har længe haft dette pristal, det er af og til blevet

lavet om, og det vil i løbet af de kommende 25 år sikkert blive lavet om adskillige gange, eftersom forbrugsvanerne ændrer sig. Men disse tilpasninger af pristallet vil de her nævnte obligationer gøre mere besværlige, for hvis der er nogen, der køber disse obligationer, og det pristal, som de er baseret på, bliver lavet om, vil man sige, at det er fup. Det er vel også blandt arbejderne en meget udbredt opfattelse, at pristallet egentlig er noget mærkeligt noget. For hvem passer det egentlig? Det er skabt for en familie, som vi kalder pristalsfamilien. Er der nogen sinde nogen, der har set den? Den er meget let at kende, hvis man skulle møde den — den består nemlig af 2,06 voksne og 1,32 børn. Det er altså en abstraktion, og det pristal, der er beregnet for en sådan familie, passer ikke på nogen som helst virkelig familie. Nej, siger naturligvis statistikerne, det er ikke nogen virkelig familie, men det er sådan en normalfamilie. Ja, på den anden side har jeg også hørt nogen sige, at det eneste normale ved denne familie er, at den snyder i skat eller i hvert fald bliver beskyldt for det.

Nu har jeg forstået det sådan, at det radikale venstre vil komme med en hel del forslag, måske et kompleks af forslag, som skal tage sigte på at stoppe pristalsspiralen. Det er derfor mærkeligt, at man, samtidig med at man siger, at pristalsspiralen skal stoppe på det område, hvor den nu snurrer rundt, flytter den over til et andet område og lader den snurre rundt dér. Det synes jeg hinker lidt.

Ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Holger Eriksen, var inde på, om forslaget kunne skade. Ja, det er jo aldrig let at sige, hvad der vil gavne, og hvad der vil skade. Jeg tror, at til en vis grad medfører selve det, at forslaget er fremsat, en vis skade. Det betegner nemlig et svinkeærinde fra den vej, som det er vor pligt og opgave at gå. Det er vor pligt og opgave at stoppe inflationen eller i hvert fald få den under kontrol. Lykkes det ikke

[Martin.]

for os, kan vi ikke bøde derpå ved at lægge vadesten ud, sådan at nogle kan slippe tørskoet over sumpen, hvis de vil nøjes med en lille rente af deres penge. Dette forslag kan skade, og jeg har allerede set, at det har gjort skade, fordi det kan fremkalde et forkert indtryk af den økonomiske politik og den økonomiske udvikling.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er jo i vide kredse anset for en kyndig økonom — når jeg siger i vide kredse, mener jeg altså dermed også uden for hans eget parti — men når han nu fremkommer med et sådant forslag, kan det opfattes sådan, at han tror på, at inflationen vil være evig og evindelig, og at der kun kan sættes nogle hæfteplastre på de sår, som inflationen slår. Det gør skade, det svækker troen på pengevæsenet, det svækker til en vis grad også troen på det demokratiske statsstyre. Det er statsstyrets opgave at holde økonomien sund og undgå eller beherske inflationen, ikke at etablere nødudgange. Det er jo lige på grænsen af, hvad en stat kan være bekendt, dette, at man laver inflation og så siger til nogle: ja, hvis I vil låne os penge til en lav rente, skal I blive skånet for inflationens værste virkninger.

Lovforslaget tilsigter altså at fremme opsparingen. Jeg tror, at staten kan gøre meget lidt for at fremme opsparingen, men derimod vil jeg ikke bestride, at den kan gøre en hel del for at skade eller hindre opsparingslysten — jeg benægter ikke kendsgerninger. Det vigtigste er at drage omsorg for, at den opsparing, som finder sted, og som jo i hvert fald ikke kan kaldes overdreven rigelig, bliver investeret på den rette måde, at den bliver investeret således, at den øger produktionen, øger nationens velstand, nationens bæreevne over for de byrder, den skal bære. Det, det gælder om, er at standse inflationen ved, at produktionen holder trit med pengeindtægternes vækst.

Nu foreslog den ærede ordfører for socialdemokratiet, at forslaget skulle gå i udvalg. Vi vil selvfølgelig meget nødig være mindre liberale end socialdemokratiets ordfører, men skulle vi give et godt råd, ville det være, at forslagsstillerne tog dette lovforslag tilbage og kom med det igen i den større sammenhæng, i den større helhed, vi venter fra dem.

Poul Møller: Idet jeg går ud fra, at forslagsstillerne ikke efterkommer den henstilling, de lige har fået, vil jeg gøre nogle bemærkninger på mit partis vegne om det foreliggende forslag og det problem, der ligger bag det.

Problemet i sig selv er jo gammelt for ethvert statsstyre; det har i tidens løb beskæftiget mangfoldige, både kyndige og ukyndige. I lande, hvor inflationen er blevet stærk, hvor den er blevet kraftig, har der til alle tider været en tendens til på en eller anden måde at styrke den opsparing, der mindskes som følge af forventningen om stadig faldende købekraft for mønten. Den stat, der har måttet give op i sin inflationsbekæmpelse, har ved midler af den ene eller den anden karakter forsøgt enten at stimulere opsparingen eller skaffe sig midler til sine egne formål ad denne vej; hyppigst har formålet vel været både det ene og det andet. Vi husker således under den store tyske inflation i 1920'erne, hvorledes man dér arbejdede med de såkaldte Roggen-obligationer, altså obligationer, der var udstedt ikke med guld Klausul, hvad man ikke kunne i Tyskland, men med en rug Klausul, således at de skulle indfries efter rugprisen; men staten opdagede snart, at den så gennem subsidieordninger og alt muligt andet måtte prøve på at gøre alt for netop at holde denne pris nede, for at den ikke skulle få så stor en byrde, som den ellers ville få.

Herhjemme har udviklingen jo, desværre må vi sige, i årene efter den anden verdenskrig mere og mere aktualiseret det problem, som er rejst med fremsættelsen af dette lovforslag, et problem, som vi også har drøftet i det høje ting i adskillige andre forbindelser. Inflationen afspejler sig jo ganske tydeligt i de meget lave obligationskurser, eller sagt på en anden måde: i den meget høje obligationsrente, som dybest set er udtryk for en forventning om møntenhedens faldende værdi. Denne inflation afspejler sig også i stigende aktiekurser, hvilket er udtryk for efterspørgsel efter værdier, som man regner med er mere sikre, mere smidige, værdier, som ikke følger den almindelige møntforringelse.

Jeg skal i øvrigt henvise tingets medlemmer til den betænkning, som den højtærede finansminister og den ærede ordfører

[Poul Møller.]

for forslagsstillerne har omtalt her i dag, og som kom så sent som i 1956 fra et af finansministeren nedsat udvalg. Med den indeksregulerede aldersopsparing, som vi gennemførte sidste efterår, har man jo i forbindelse med folkepensionens indførelse prøvet på at fjerne den værste inflationsfrygt fra dem, der lægger til side til alderdommen. Man har dog ikke givet nogen anvisninger på, at den ene pengeanbringelsesform skulle være mere inflationssikkert end den anden; men man har simpelt hen sagt, at opsparinger til de og de formål, aldersformålene, er forholdsvis inflationsdækket — jeg siger forholdsvis, for vi ved jo, at der gives et vist nedslag i pensionen, når denne form benyttes; der er altså en vis del af inflationsdækningen, den pågældende sparer selv må tage.

Det er muligt — det vil jeg gerne sige på mit partis vegne — at også andre opsparingsformer og andre opsparingsformål bør tilgodeses, men vi må, når vi begynder at pille sådanne ting ud, huske på, at jo mere vi favoriserer den ene anbringelsesform, det ene papir, desto mere skader vi de andre papirers salgsmuligheder. Dette har forslagsstillerne også været opmærksomme på, det fremgår tydeligt af lovforslagets tekst. Både den ærede ordfører for forslagsstillerne og finansministeren har anført en række eksempler herpå. Jeg skal kun til klaring af problemet henvise til den række bestemmelser i lovforslaget, som har til formål at forhindre obligationernes omsættelighed; dette skulle medføre, at de ikke skulle kunne skade andre obligationers salg så meget, og det ville begrænse den enkelte borgers mulighed for at anbringe midler i denne obligationsform. Men i det omfang man for ikke at skade andre obligationer begrænser disse obligationers mulighed for at fremkalde en øget opsparing, i samme omfang borttager man jo også en vis del af værdien ved dem; man mindsker i høj grad deres attråværdighed som pengeanbringelsesmiddel: for det første, fordi man kun kan bruge op til 2 000 kr. til formålet, og for det andet, fordi man ikke må omsætte en sådan obligation — man må ikke engang lade den gå i arv uden den højterede finansministers godkendelse.

Om disse begrænsninger, hvis formål efter bemærkningerne klart er sagligt begrundet i hensynet til andre obligationspapirer, alle er sagligt begrundet, kan dog vistnok betvivles. F. eks. kan papirerne ikke, som jeg nævnte, gå i arv uden finansministerens godkendelse, og renterne må ifølge lovforslagets § 3 kun udbetales hvert femte år. Det er endvidere et spørgsmål, om den regulator, man har sat ind, nemlig detailpristallet, kan siges at være en rigtig sikkerhedsklausul. For det første har vi ved en række kriseforlig, valutaforlig, oplevet, at der kan manøvreres med pristallet, visse stigende udgifter kan holdes uden for pristallet. For det andet er der jo i selve pristalsopgørelsen visse momenter, som man synes ikke burde influere på dette tal og på denne regulator. Der er jo hele problemet om skatternes indgang i pristallet. Man kan jo nok med en vis ret spørge, om det er rimeligt, der skal gives dækning for skatter, der pålægges befolkningen, fordi der skal spares, fordi forbruget skal indskrænkes, når obligationerne til sin tid skal hæves.

Det må heller ikke glemmes, at vi, hvis vi går til en sådan form for udstedelse af statsspareobligationer, lægger nye byrder på dem, der skal overtage dem, på vore efterfølgere, selv om disse naturligvis kun kommer til at betale en større købekraft tilbage, nemlig den købekraft, som staten har lånt. Man har én gang indstillet sig på, at det er penge, man låner, og penge, man betaler tilbage, og ikke købekraft, man låner, og den samme købekraft, man betaler tilbage. Men jeg erkender, at forslagsstillerne ved at fremsætte dette lovforslag i og for sig har rørt ved noget, som ligger på linje med det, vi arbejdede for med den værdisikrede aldersopsparing, rørt ved spørgsmålet om, hvordan vi har lettet sparernes muligheder og vilkår under den stadige inflation, som vi har oplevet de senere år, og rørt ved spørgsmålet, om det egentlig ikke var mere fair af statsmagten, der låner købekraften, at betale den samme købekraft tilbage.

I lovforslaget ses det ikke, at man vil stille de obligationsejere, der låner staten penge ad denne vej, helt så godt, som jeg mener de burde stilles, hvis sådanne statsspareobligationer skulle indføres. Med den

[Poul Møller.]

meget lave rente, man har valgt, er det jo i hvert fald et spørgsmål, om ikke spare- ren kan blive ringere stillet ved at købe disse statsobligationer end ved at købe andre obligationer, også andre statsobliga- tioner. Hvis møntfoden ikke forringes så stærkt, at forringelsen bliver større end den ret betydelige renteforskel mellem disse obligationer og den normale obligations- rente, ja, så vil altså køberen af disse spare- obligationer blive udsat for et faktisk tab i forhold til den, der på den almindelige børs køber almindelige kredit-, hypotek- forenings- eller almindelige statsobligationer — hvis der findes købere hertil endnu. For det konservative parti ville det i den nu- værende situation i og for sig synes mere fordelagtigt — og jeg vil håbe, vi kan drøfte det under udvalgsbehandlingen, hvis en sådan kommer — om man gjorde noget for at gøre aktiepapiret mere attråværdigt og mere populært herhjemme, også fordi man derigennem kunne skaffe det private erhvervsliv og de investerende selskaber en større mulighed for at få kapitaltilførsler fra den store, brede befolkning, end de har nu. Vi vil gerne være med til, hvis forslags- stillerne skulle ønske forslaget i et udvalg efter denne behandling, at overveje ikke specielt dette forslag — det vil vi natu- rligvis også være med til at overveje — men hele det problem, som er rejst med dette forslag, hele det problem, der ligger bagved: om der kan gøres noget — uden at man slår andet og måske mere i stykker — for at hjælpe de sparere, som rammes af in- flationen.

For os er det naturligvis aldeles afgørende, som det må være det for alle i dette ting, at der føres en politik, som sikrer pengenes værdi og ikke blot pengeanbringelsens værdi. Kunne tinget enes om en politik, der sikrer pengenes værdi, ville mange af de foranstaltninger, som er mere eller mindre affødt af inflationen, kunne falde bort, og så ville det problem, vi drøfter i dag, ikke foreligge; men dette har det høje ting ikke kunnet enes om. Derfor finder vi det rimeligt i et udvalg at se på, om vi kan sikre visse former for pengeanbringelsesværdier.

Alfred Jensen: Det er ikke just nogen blid skæbne, dette lovforslag har fået

i tinget i dag på årets første mødedag; jeg tror ikke engang, ordføreren for forslags- stillerne kan have den opfattelse, at for- slaget er blevet særlig velvilligt behandlet. Der er jo rejst tvivl og indvendinger i et sådant omfang, at det allerede nu er klart, at hvis forslaget efter at have været i ud- valg nogen sinde kommer tilbage til denne sal, vil det blive i en helt anden skikkelse end den, hvori det nu foreligger. Jeg må vel gå ud fra, at lovforslaget opretholdes, og at det kommer til behandling i et udvalg; hvis det så engang kommer tilbage hertil, kan jeg til den tid fremsætte de bemærk- ninger, jeg har til det.

Jeg er enig i meget af det, der er frem- ført under forhandlingen, og jeg skal ved denne lejlighed blot minde om, hvad vi tidligere har sagt, at vi naturligvis som alle andre ser med bekymring på den for- ringelse af opsparingsbeløbene, som har fundet sted i en årrække. Vi ser derfor med sympati på alle bestræbelser for at sikre et stabilt prisniveau; men vi er betænkelige ved, at man forsøger at sikre bestemte grupper af sparere. Vore betænkeligheder bliver ikke mindre, når vi ser, at det er de medborgere, som er relativt godt stillet, der vil få en særlig sikkerhed; de, som kan opspare de beløb, her er tale om, vil jo være medborgere, der har bedre økonomiske vilkår end gennemsnittet her i landet. Jeg har ofte før påpeget, at man kun kan give sådanne begunstigelser til en del af borgerne derved, at andre — også folk, der er betydelig dårligere økonomisk stillet end dem, der får fordelene — kommer til at betale for det, og dette er vor hoved- indvending imod foranstaltninger af den art.

Jeg kan derfor slutte med at sige, at vi ikke er særlig velvilligt indstillet over for det foreliggende lovforslag, men at vi naturligvis med interesse imødeser, hvad der efter denne diskussion kan komme ud af sagens videre behandling her i bygningen.

Søren Olesen: Der er blevet rettet en hel del tekniske indvendinger imod det foreliggende lovforslag om udstedelse af værdisikrede statsspareobligationer, og der er også rettet principiel kritik imod det. Jeg skal holde mig til nogle principielle betragtninger, da man vel kan gå ud fra,

[Søren Olesen.]

at forslaget, hvis det kommer videre, vil komme til at undergå en hel del tekniske ændringer.

Det bedste, man kan sige om lovforslaget, er vel, at det ikke vil få ret megen betydning, hvis det gennemføres; det er jo ikke noget stort område, der kan sikres ad denne vej, når det drejer sig om opsparing. Der er f. eks. ikke tale om, at det for unge, som sparer op for engang at kunne anskaffe sig ejendom eller forretning, bygge hus eller lignende, kan få nogen videre betydning at have 2 000 kr. sikret værdifast. Der er jo brug for meget større beløb, når unge skal anskaffe f. eks. en landejendom eller en forretning, og den største skade, der sker, og den største uret, der begås i øjeblikket, er egentlig den, der begås imod den ungdom, som af sin arbejdsfortjeneste sparer op år efter år, og som så ser værdien deraf forringet, efterhånden som opsparingen skrider frem. Det er direkte tyveri af dens arbejde, at man forringer den løn, som man i sin tid udbetalte for arbejdet; og man forringer den systematisk. Men det kan altså ikke komme til at betyde noget for unge mennesker, som kunne tænkes på denne måde at ville sikre deres opsparede kapital, at denne til sin tid har den købeværdi, som den har i opsparingsøjeblikket, når beløbet er så lille, og derfor tror jeg heller ikke, ordningen vil blive benyttet så særlig meget.

Det værste, man kan sige om forslaget, er, at det forudsætter en faldende pengeværdi. Hvis det var sådan, at der var lige store chancer for, at pengeværdien kunne blive forringet, og at den kunne blive forbedret, var der antagelig ingen, som ville løbe den risiko, at de en skønne dag fik færre penge tilbage, end de havde opsparat. Så ville de fleste sige som så: ja, der kan jo finde en pengeforringelse sted, og så er vi sikret. Men det kan lige så godt gå til anden side, og så ville folk tænke, at det vist alligevel ikke var noget at gå ind i. Hvis man endelig kunne regne med, at pengeværdien lå nogenlunde fast, ville det heller ingen interesse have på grund af den forholdsvis lave rente, i hvert fald i forhold til øjeblikkets renteniveau.

Hvis vi vedtager dette lovforslag, sådan

som det foreligger her, er det i virkeligheden det samme som at sige til den danske befolkning: I kan regne med, at der i de kommende år vil ske en forringelse af pengenes værdi i forhold til de faste værdier, og derfor tilbyder vi jer nu, at I kan sikre jer i hvert fald et lille hjørne, hvor der ikke skal berøves jer det, I har opsparat.

Hvis en långiver og låntager kunne blive enige om at indgå et risikofællesskab gennem kreditforeninger, eller hvordan man ville stille det an, ville der være tale om et retfærdighedsprincip, et reelt forhold imellem de to parter. Men når det er staten, der skal være låner, og skatteyderne, der skal yde garantien, kan jeg ikke rigtig se forbindelsen; de stakkels skatteydere, der eventuelt til sin tid skal holde disse sparere skadesløse, har antagelig ikke nogen skyld i, at pengenes værdi i mellemtiden er blevet forringet, og jeg kan ikke rigtig se noget retfærdigt i, at de gennem deres arbejde og gennem forøgede skatter skal være med til at holde de andre skadesløse.

Vi er allesammen enige om, at det er uheldigt, når en ret kraftig inflation eller en vedvarende pengeforringelse finder sted, og at det har mange uheldige forhold til følge og på uretfærdig vis frembringer store forskydninger mellem de forskellige former for opsparing, enten opsparingen har fundet sted i pengeværdier og papirer eller i realværdier.

Men hvis man nu tænker sig, at man kunne sikre hele lånekapitalen — og det er jo egentlig det, man kredser om — var det så ikke lettere at gå den direkte vej: at prøve at standse inflationen og opretholde et fast pengevæsen? Det synes jeg ville være den direkte vej. Hvis man kunne sikre hele lånekapitalen, hvem skulle man så snyde ved en inflation eller ved en devaluering af pengene? Vi må gøre os klart, at hvis man sikrer nogle kredse, går det så meget værre ud over de stakler, som ikke er kommet ind under denne sikkerhed, når der kommer inflation eller pengeforringelse. Men som sagt, hvis man kunne sikre hele lånemarkedet, blev der ikke noget som helst grundlag for en inflation eller en devaluering, og så var der naturligvis en vis tryghed til stede. Men det er jo umuligt at gøre noget sådant. Hvis der

[Søren Olesen.]

kommer kriser, som med nødvendighed medfører en nedskrivning af pengenes værdi — det har vi jo set i alle de lande, hvor der har været krig og lignende, der var ingen anden udvej — er det klart, at det skal gå ud over nogen, og så vil jeg ud fra et retfærdighedssynspunkt sige, at det helst skal gå ud over så mange som muligt, ja hele befolkningen, alle skal dele byrden lige, og ingen kredse skal sikres på andres bekostning.

Hidtil har man sikret dem, der ejer fast ejendom, og de har derfor været interesseret i en pengeforringelse, fordi det ville gå ud over deres kreditorer; de, som havde stor gæld, men som var ejere af faste ejendomme eller værdier, havde stor fordel af det. Således kan også staten have en vis fordel, idet den lettere kan slippe ud af forrentningen af en stor gæld, når der er en inflation i gang.

Jeg ved ikke, om det er et lille udslag af dårlig samvittighed, når det radikale venstre fremsætter et sådant forslag. Dette parti har jo haft medansvar for devalueringen af pengevæsenet, hver gang dette er sket; det har medansvar for den inflation, der foregår i øjeblikket, eftersom det har været med til at bevilge de stadig stigende udgifter for staten, hvilket har ført til stadig stigende skatter og et stigende pristol. Det radikale venstre har altså været med til at sætte den bevægelse i gang, som vi nu allesammen ønsker at få standset. Men hvis dette forslag er et udtryk for, at partiet føler et vist ansvar for de nuværende forhold og gerne vil være med til at gøre det godt igen, så tror jeg, at der skal kraftigere midler til end dem, der her er foreslået.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Det ærede medlem hr. Holger Eriksen gav tinget det løfte, at han ville gøre et forsøg på at tage dette forslag alvorligt. Jeg synes i og for sig, det er meget tiltalende, for vi kender alle det ærede medlem som en stor spøgefuld — selv om han ikke kan komme på siden af det ærede medlem hr. Martin. Sidste gang det ærede medlem hr. Martin var munter i sin årlige tale, var, da han talte om samordningsudvalget: det var også umuligt

at tage det forslag alvorligt. Men efterhånden som ugerne gik og vi behandlede forslaget, kom det tidspunkt, da det ærede medlem tog det alvorligt og kom her til tinget og anbefalede det, og smilet var mere og mere trukket bort fra det ærede medlems ansigt. Sådan tror jeg også det vil gå her. Det ærede medlem vil blive mere og mere alvorlig, efterhånden som behandlingen af dette forslag skrider frem. Når vi nu kommer til gennemgangen i udvalget, må både det ærede medlem hr. Holger Eriksen og det ærede medlem hr. Martin sættes i arbejde først med at læse dette værk her, professor Palanders afhandling, hvorved de vil få det indtryk, at der er nogle mennesker i de nordiske lande, som tager det problem noget mere alvorligt, end de ærede medlemmer har gjort det i dag.

Det ærede medlem hr. Holger Eriksen omtalte spørgsmålet om, hvilken indflydelse den art lovgivning kunne få på pengemarkedet, og det ærede medlem hr. Martin rejste spørgsmålet om, hvad disse penge egentlig skulle bruges til. Mon jeg ikke kan svare de ærede medlemmer, at det problem er forholdsvis enkelt. Forholdet er jo det, at staten optager visse lån hvert år, ikke ubetydelige beløb, og jo flere penge der kommer ind gennem disse lån her, des mindre brug bliver der for de andre lån. Altså, denne långivning vil overhovedet ikke få indflydelse på pengemarkedet. I forvejen er det givet, hvad de skal bruges til: de skal erstatte andre statslån. Det er jo ligetil.

Det ærede medlem hr. Holger Eriksen var også inde på spørgsmålet om denne ordnings betydning og sagde, at man ikke kan regne med, at den vil få væsentlig betydning imod inflationen. Det kan være rigtigt, hvis vi taler om den direkte indflydelse, men det er ikke det, der er formålet med lovforslaget. Formålet er, at det skulle have indflydelse på opsparingen, og har det det, vil det også indirekte få indflydelse på inflationen.

Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Holger Eriksen, der talte om, at rentesatsen kunne ændres, og om, hvilke vanskeligheder der kunne opstå deraf. Jeg må sige, at jeg ikke kan se det, men det ligger i sagens natur, at der må være en adgang til

[Bertel Dahlgaard.]

at ændre rentefoden, når det her drejer sig om en forsøgslovgivning. Hverken det ærede medlem eller jeg aner noget om, hvorledes lån af den art vil blive modtaget; og af den modtagelse, de får, vil jo afhænge, hvilken rentesats man vil fastsætte, navnlig hvis man ønsker foreløbig at holde denne långivning inden for visse grænser.

Det er meget svært at diskutere dette problem på grundlag af de udtalelser, der er fremsat fra forskellig side, for i det ene øjeblik taler man om statens risiko i forbindelse dermed, og i det næste øjeblik taler man om de begunstigelser, som vil fremkomme for denne kreds af sparere. Skal vi ikke tage det ganske enkelt? Det, det drejer sig om her, er, at der er et vist antal mennesker her i Danmark — antallet er måske ikke så stort, som man skulle tro efter de samtaler, der foregår mand og mand imellem — der siger: det kan jo ikke betale sig at spare, for pengene bliver ingenting værd. Se, når man kan sige til disse mennesker: nu kan I i hvert tilfælde tegne disse obligationer, som sikrer jer ikke en opskruet rente som den, vi har i øjeblikket, men en rente, som man almindeligvis anser for en normal rente, og som sikrer jer, at I, når I skal have pengene tilbagebetalt, får lånets realværdi tilbage, ja, så er der givet de pågældende mennesker en garanti, som vil have den modsatte virkning af den, det ærede medlem talte om, nemlig at det skulle skade, at man udstedte den slags obligationer, dette, at der virkelig her i landet gives adgang til, at alle disse småsparere, hvis opsparing er så vigtig af mange grunde, ikke længere lever efter den maksime, som så mange her i landet mener det er gavnligt at fortælle dem: at det ikke kan betale sig at spare.

Så fremmaner man endvidere den tankegang, at hvis prisniveauet stadig stiger og der til sin tid skal udbetales et større beløb, vil det være en uretfærdighed over for andre mennesker. Denne tankegang er det mig meget svært at gå ind på. Var det ikke rigtigere at stille spørgsmålet på den måde: er det mere rimeligt, at staten skal tjene på en lånekontrakt på grund af pengenes forringelse, end at småsparerne sikres? Jeg kan ikke se, at der skulle være

større rimelighed i, at småsparerne her i landet skal tage tabet derved, end at staten skal tage det, d. v. s. hele samfundet, og jeg understreger igen, at efterhånden som en sådan lovgivning udvikles, vil der — som de to svenske professorer siger — blive en stadig større del af befolkningen, som vil være interesseret i at opretholde en fast pengeværdi.

Jeg er ked af at skulle sige det, men egentlig var den eneste bemærkning af saglig interesse i det ærede medlem hr. Martins tale hans henvisning til spørgsmålet om den målestok, der er indsat for pengenes værdi: det seneste før forfaldstiden af det statistiske departement udregnede detailpristal. Det er klart, at det er et spørgsmål, der kan rejses, om det er den rigtige målestok at indsætte, og det ærede medlem vil da også se, efterhånden som han arbejder sig igennem disse tykke værker, at der er forskellige tanker fremme om at skabe en målestok af anden karakter.

Jeg kan i øvrigt i denne forbindelse henvise til noget, der har fundet udtryk i det praktiske økonomiske liv i Sverige. Kooperativa Förbundet optog jo et indeksreguleret lån, vist i 1952, og da indsatte de i lånedokumentet en målestok svarende til den, der er indsat her, men så kom den rent teoretiske betragtning selvfølgelig frem: lad os nu sige, at til den tid — jeg husker ikke, hvor lang tid disse lån løb — udregnes der ikke et pristal. Det tog man så hensyn til ved at indsatte i lånedokumentet, at hvis udregningen af et pristal ophørte og grundlaget for de nuværende indeksberegninger undergik væsentlige ændringer, skulle omfanget af pengeværdiens forandring fastsættes af et nævn bestående af 5 medlemmer, et udset af det kongelige kommerskollegium, et af den kongelige socialstyrelse, et af den svenske landsorganisation, et af tjenestemændenes centralorganisation og et af Sveriges landbrugsforbund.

Det er en af de måder, hvorpå man kan sikre, at også långiverne kan være sikre på, at det, der er hensigten, nås. Der kan også tænkes andre muligheder.

Det ærede medlem hr. Martin fremsatte endelig den betragtning, at alene fremsættelsen af dette forslag skulle have gjort skade. Jeg tror, det ærede medlems fantasi er endnu mere lystig, end den plejer at

[Bertel Dahlgaard.]

være. Jeg kan ikke sige andet dertil, end at professorerne Ohlin og Palander er af den modsatte anskuelse, og så må de, der tror på det ærede medlem hr. Martin frem for de to svenskere, bære konsekvenserne af det. Hvis der skal være nogen mening i det ærede medlems udtalelser, må man også gå ud fra, at den pristalsregulerede alderdomsopsparing, som gennemførtes i sommer, og som det ærede medlems parti var så ivrig efter, har virket skadelig i den henseende. Jeg tror, det ærede medlem skulle opgive disse mærkelige funderinger.

Jeg skal i øvrigt til det ærede medlem hr. Martin kun sige, at jeg er sikker på, at det vil interessere ganske overordentligt i en ikke ubetydelig del af det ærede medlems partis presse at høre fra diskussionen her i dag, at der aldrig her i landet er opsparret så meget som i øjeblikket, og at der aldrig er investeret så meget som i øjeblikket. Det er meget sjældent, jeg ser disse bemærkninger i venstrepressen. Nu vil de selvfølgelig blive publiceret over hele landet, og bemærkningerne er rigtige, men jeg må føje til, set ud fra vort synspunkt, at der opspares og investeres ikke nok med henblik på de opgaver, vi står over for i den kommende tid.

Jeg skal dernæst takke det ærede medlem hr. Poul Møller for den i enhver henseende saglige omtale af forslaget, som det ærede medlem fremkom med. Der var også i de bemærkninger, det ærede medlem fremsatte, ting, som det efter min mening vil være rimeligt at drøfte videre i et udvalg.

Det ærede medlem talte om, at det måske var nok så vigtigt at skabe en større interesse for aktietegning i de brede lag af befolkningen for derigennem at fremme finansieringen af foretagender. Det er et overordentlig vigtigt spørgsmål, det ærede medlem dér taler om, men det var måske rimeligere, at vi drøftede det nu én af dagene, når forslaget om fremme af udbyttedeling kommer til behandling her i tinget. Man er mange andre steder, specielt i Amerika, overordentlig interesseret i at knytte sådanne udbyttedelingsordninger til arbejderes og funktionærers erhvervelse af aktier i de selskaber, de er beskæftiget i.

Til det ærede medlem hr. Søren Olesen skal jeg kun sige, at vi mener ikke, at

dette forslag løser alle problemer her i samfundet. Det er en enkelt side af problemet, vi her tager op. Det ærede medlem taler om, at det vigtigste problem er at fremme opsparingen for dem, der skal have eget hjem, egen bedrift, og det er ganske overordentlig rigtigt, men det hører ikke hjemme under den side af sagen, der her behandles, idet det drejer sig om en opsparing på kortere sigt. De forslag, vi har fremsat i skatteudvalget, tilsigter at opmuntre denne opsparing, medens det, det her drejer sig om, er at fremme den langsigtede opsparing, og da der er så betydelige mænd, der mener, at noget sådant vil kunne ske gennem en ordning som den her foreslåede, har jeg stadig god tro til, at der kan komme noget ud af det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Thisted Knudsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændringer i beværterloven. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Thisted Knudsen* har vedkommende gruppe udpeget *Vagn Bro*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 16. januar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om grundforbedring.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om udstedelse af værdisikrede statsspareobligationer [af Bertel Dahlgaard m. fl.].

1901

15/1 57: Meddelelser fra formanden.

1902

[Formanden.]

3) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående Kongeriget Danmarks Hypotekbanks beretning for regnskabsåret 1955-56.

4) Første behandling af:

Forslag til lov om den amtskommunale beskatning [af Thisted Knudsen m. fl.].

Mødet hævet kl. 16²⁵.

43. møde.

Onsdag den 16. januar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om forhøjelse af retsafgifter m. m.

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende ændring af kommunehjælpsgrænsen, bestemmelserne om pris-talsregulering m. v.) og

forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om hjemmesygepleje).

I skrivelse af gårds dato meddeler økonomi- og arbejdsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udskydelse af revision af lov om erhvervsvejledning.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.

I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i færdselslov.

I skrivelse af dags dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ophævelse af lov om teaterdrift i København m. v.

Medlemmer af folketinget Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om et særligt brændsels-tillæg til alders- og invaliderentemodtagere m. fl.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om forhøjelse af retsafgifter m. m.*

Skønt størsteparten af retsafgifterne udredes efter procent- og promillesatser, og skønt provenuet af disse afgifter derfor er steget på grund af stigningen i prisniveauet, har det vist sig, at statens udgifter til retsvæsenet er vokset så stærkt, at der ikke længere er den ønskelige balance mellem afgiftsprovenuet og udgifterne.

I finansåret 1938-39 udgjorde provenuet af retsafgifterne ca. 6 mill. kr. og udgifterne til retsvæsenet ca. 6½ mill. kr.; der var altså dengang stort set balance mellem indtægter og udgifter på dette område.

I finansåret 1955-56 var forholdet derimod det, at retsafgifterne gav statskassen en indtægt på ca. 12 mill. kr., medens udgifterne til retsvæsenet var steget til ca. 24 mill. kr. I dette finansår dækkede afgiftsprovenuet med andre ord kun ca. halvdelen af udgifterne.

Under hensyn til, at udgifterne til retsvæsenet således næsten er firedoblet i perioden 1938-39—1955-56, medens provenuet af retsafgifterne kun er fordoblet, har jeg fundet det naturligt at foreslå en fordobling